

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi

LLO.410.008.03.2016
P/16/078

Tekst ujednoczony

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/078 –Dopuszczanie do obrotu suplementów diety.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi.
Kontroler	Stanisław Wlazło, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/26/2016 z dnia 6 maja 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Instytut Żywności i Żywienia w Warszawie, ul. Powsińska 61/63, 02-963 Warszawa (zwany dalej „Instytutem” lub „IŻŻ”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prof. dr hab. med. Mirosław Jarosz - Dyrektor Instytutu. (dowód: akta kontroli str. 2-3)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Instytut prawidłowo wykonywał, w zakresie i w okresie objętym kontrolą, zadania wynikające z ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia², polegające m.in. na: współpracy z Głównym Inspektorem Sanitarnym³ przy opracowywaniu jednolitego ramowego planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu, przygotowywaniu propozycji wytycznych do planowania i działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wydawaniu opinii, realizowaniu funkcji laboratorium referencyjnego. Najwyższa Izba Kontroli nie zgłasza uwag do prowadzonej przez Instytut w obszarze suplementów diety działalności naukowo-badawczej oraz edukacyjno-informacyjnej. Zasadniczą barierą dla rozwoju działalności Instytutu w tym obszarze był brak stabilnego finansowania. W okresie objętym kontrolą Dyrektor Instytutu bezskutecznie starał się o nadanie Instytutowi statusu państwowego instytutu badawczego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Realizacja zadań dotyczących suplementów diety w ramach programu monitoringu żywności i żywienia.

Opis stanu faktycznego

1. Zgodnie ze Statutem⁴, przedmiotem działalności Instytutu było m.in. prowadzenie badań naukowych, prac rozwojowych i wdrożeniowych na rzecz ochrony zdrowia w zakresie żywności, żywienia i stanu odżywienia człowieka, aktywności fizycznej oraz edukacji żywieniowej społeczeństwa, mających na celu zmniejszenie zachorowalności na choroby żywieniowo-zależne i zmniejszenie kosztów ich leczenia. Do zadań Instytutu należało m.in. organizowanie i prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych dotyczących wpływu żywności i żywienia na zdrowie oraz na skuteczność prewencji i leczenia chorób, składu, jakości i wartości odżywczej żywności, bezpieczeństwa żywności i żywienia, interakcji pomiędzy żywnością a innymi czynnikami wpływającymi na zdrowie, wykonywanie analiz,

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz. U. z 2015 r. poz. 594 ze zm., zwana dalej ustawą o bż.

³ Określanego dalej także jako GIS.

⁴ Uchwała Nr 11 Rady Naukowej Instytutu Żywności i Żywienia z dnia 5 marca 2015 r.

opracowywanie opinii i ekspertyz naukowych, w tym monitoring na zlecenie, analiza czynników ryzyka zagrożeń zdrowia związanych z żywnością i żywieniem.

Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym⁵, w strukturze organizacyjnej Instytutu wyodrębniono m.in. Zakład Żywności i Suplementów Diety. Do zadań tej komórki organizacyjnej należała m.in. działalność naukowa w zakresie: zawartości w środkach spożywczych wybranych składników żywności, w tym m.in. o działaniu odżywczym i innym fizjologicznym oraz substancji dodatkowych, wartości odżywczej, jakości i bezpieczeństwa żywności oraz działalność wdrożeniowa, w tym m.in. pełnienie funkcji laboratorium referencyjnego żywności, wdrażanie wiedzy w zakresie składu i wartości odżywczej, jakości i bezpieczeństwa żywności oraz znakowanie produktów poprzez prowadzenie działalności m.in. opiniodawczej na rzecz producentów żywności i organów urzędowej kontroli żywności.

(dowód: akta kontroli str. 4-66)

Spośród 19 osób zatrudnionych w Zakładzie Żywności i Suplementów Diety⁶ (zwanego dalej „Zakładem”) zadania związane z suplementami diety w badanym okresie - zgodnie z zakresami czynności oraz zapisami w regulaminie organizacyjnym - realizowały 3 osoby, w tym Zastępca Dyrektora Instytutu ds. Bezpieczeństwa Żywności i Suplementów Diety (jednocześnie kierownik Zakładu). Należały do nich m.in.: nadzór nad realizacją zadań związanych z bezpieczeństwem żywności i suplementów diety oraz nad badaniami żywności, opracowywanie propozycji działań w zakresie bezpieczeństwa żywności i suplementów diety, udział w opiniowaniu środków spożywczych, w tym suplementów diety.

Zastępca Dyrektora Instytutu ds. Bezpieczeństwa Żywności i Suplementów Diety⁷ wyjaśniła, że oprócz ww. osób zadania związane z suplementami diety realizowali ponadto eksperci Instytutu (łącznie 17 osób), którzy uczestniczyli w opiniowaniu środków spożywczych, w tym suplementów diety oraz brali udział w upowszechnianiu wiedzy o żywności i żywieniu (np. wykłady, wywiady, publikacje, wypowiedzi).

(dowód: akta kontroli str. 67-75)

2. Realizując zadania wynikające z art. 86 ust. 1 ustawy o bżz, Instytut przekazał do Głównego Inspektora Sanitarnego (na wniosek tego organu) propozycje wytycznych do planowania i działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej (PIS) na lata 2014 – 2015 w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia. Na 2014 r. zaproponowano łącznie 20, a na 2015 r. – 28 wytycznych. Zawarto wśród nich dla każdego roku m.in. zagadnienia dotyczące suplementów diety, tj. realizację monitoringu w zakresie suplementów diety; analizę występowania i bezpieczeństwa produktów znajdujących się w obrocie, w tym internetowym, z uwzględnieniem m.in. suplementów diety, w szczególności zawierających składniki roślinne; udział w badaniach monitoringowych oznaczania poziomu kofeiny w produktach żywnościowych oraz suplementach diety we współpracy z Instytutem Żywności i Żywienia (prowadzenie badań analitycznych) oraz ocenę jakości i bezpieczeństwa, a także prawidłowości znakowania wybranych grup żywności, z uwzględnieniem m.in. suplementów diety zawierających witaminy, składniki mineralne i/lub inne substancje o działaniu odżywczym i innym fizjologicznym z uwzględnieniem kwasów n-3, składników roślinnych i probiotyków.

Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że przekazanie wytycznych do Głównego Inspektora Sanitarnego, poprzedzone było analizą stanu prawnego dotyczącego suplementów

⁵ Zarządzenia Dyrektora Instytutu Żywności i Żywienia: Nr 5/2011 z dnia 22 marca 2011 r. i Nr 8/2016 z dnia 29 kwietnia 2016 r.

⁶ Stan na koniec 2015 r.

⁷ Zwana dalej „Zastępcą Dyrektora”.

diety oraz nieustaleniem do chwili obecnej w Polsce i Unii Europejskiej szczegółowych wymagań odnośnie maksymalnych poziomów wartości witamin, składników mineralnych oraz innych substancji, jakie mogą być stosowane w suplementach diety, a także ciągłym pojawianiem się na rynku nowych produktów zawierających m.in. składniki o działaniu fizjologicznym.

Główny Inspektor Sanitarny nie zwracał się do Instytutu o przedstawienie propozycji wytycznych na rok 2016.

(dowód: akta kontroli str. 76-95, 1140-1141, 1147-1159, 1233-1247)

W badanym okresie Instytut przekazał do Głównego Inspektora Sanitarnego 13 opinii naukowych⁸ niezbędnych do oceny ryzyka, dotyczących bezpieczeństwa stosowania suplementów diety, środków spożywczych wzbogaconych i środków spożywczych specjalnego przeznaczenia w zakresie wybranych grup produktów wprowadzonych po raz pierwszy do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W opiniach tych uwzględniano m.in. charakterystykę składnika będącego przedmiotem opinii oraz jego wpływ na zdrowie i bezpieczeństwo stosowania. Zawierano informację, czy aktualnie dostępne dane na temat spożycia danego składnika są wystarczające do przeprowadzenia oceny ryzyka.

Eksperci Instytutu sporządzali także opinie w związku z przekazywanymi do Głównego Inspektora Sanitarnego przez Komisję Europejską wnioskami podmiotów ubiegających się o dopuszczenie do obrotu we Wspólnocie nowej żywności lub nowego składnika żywności. Przedmiotem opinii była ocena wniosku pod względem zasadności skorzystania przez Polskę z prawa do zgłoszenia uwag albo uzasadnionego sprzeciwu wobec wprowadzenia do obrotu określonej we wniosku żywności lub składnika żywności. W latach 2014-2016 I kwartał sporządzili łącznie 18 takich opinii⁹ (6 w 2014 r. i 12 w 2015 r.) w sprawie środków spożywczych dotyczących suplementów diety podlegających procedurze wprowadzenia do obrotu jako nowa żywność, w oparciu o rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 258/97 z dnia 27 stycznia 1997 r. w sprawie nowej żywności i nowych składników żywności¹⁰.

(dowód: akta kontroli str. 96-312)

W badanym okresie Instytut opracował 3 opinie¹¹, o których mowa w art. 31 ust. 1 pkt 2 ustawy o bżż, na rzecz podmiotów, które wprowadziły lub zamierzały wprowadzić do obrotu suplementy diety. Opinie te sporządzono w okresie od jednego do 2,5 miesiąca od daty otrzymania wniosku od przedsiębiorców. Uzyskane z tego tytułu przychody wyniosły 12.000 zł, a koszty 10.003 zł. Opinie te przekazywane były przez Instytut tylko wnioskodawcy.

(dowód: akta kontroli str. 313-352)

W latach 2014-2016 (I kwartał) Instytut wydał ponadto na rzecz różnych podmiotów 13 opinii dotyczących suplementów diety, które nie były związane z prowadzonym postępowaniem przez GIS. Łączne przychody Instytutu z tego tytułu wyniosły 63.626 zł, a koszty 46.683 zł. W opiniach tych, autorzy odnosili się do ryzyka

⁸ Opinie z 2014 r. dotyczyły następujących produktów: szalwia czerwona korzeniowa (*Salvia miltiorrhiza*), traganek bionasty (*Astragalus membranaceus*), rdest japoński (*Polygonum cuspidatum*), manayupa (*Desmodium molliculum*), pestki moreli (*Prunus armenica*), chmiel (*Humulus lupulus*), Pau d'Arco (*Lapachol*) i Korcoloś (*Smilax officinalis* (...)) *S. ornata*), kwas kaprylowy, jabłczan cytruliny, węgiel aktywny, *Lactobacillus rhamnosus*, kwercetyna, izoflawonoidy oraz sulforafan pochodzący z kielek brokuł. Jedna opinia z 2015 r. stanowiła weryfikację opinii dotyczącej suplementu diety pn. MAXIVIT DIETA w kontekście bezpieczeństwa jego spożycia ze względu na zawartość wyciągu nasion z *Griffonia simplicifolia*, w tym 5 – <http://>

⁹ Opinie te dotyczyły: Lacto-N-neotetraose, Sporopollenin Shells, EstroG-100, Fermented Soybean Extract, Dihydrocapsiate (DHC), Orthostilicic acid-vanillin complex (OSA-VC), Phospholipid-Rich Krill Oil, Superba Krill Oil, Synthetic L-ergothioneine, Alginate-Konjac-Xanthan Polysaccharide Complex, Tolerase G, Phosphatidylserine from Fish Phospholipids, Lactitol, Anatabine, Di-Magnesium Malate, Hoodia parviflora oraz bezpieczeństwa spożycia pochodnych hydroksyantracenu.

¹⁰ Dz. Urz. WE L 43 z 14.02.1997, str. 1 ze zm.)

¹¹ Dotyczyły one produktów: SolarStrips, Prewenit Balance oraz Liproni Vital.

zagrożeń ze strony opiniowanych suplementów diety i ich składników wynikających np. z zastosowania zbyt wysokich dawek niektórych składników, wchodzenia produktu w interakcje z lekami, zastosowaniu w produkcji składników o potencjalnym działaniu leczniczym.

(dowód: akta kontroli str. 313-443)

W ramach współpracy z Głównym Inspektorem Sanitarnym przy opracowywaniu jednolitego ramowego planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu - zadania określonego w Zintegrowanych Wieloletnich Planach Kontroli dla Polski - Instytut corocznie przekazywał do GIS propozycje do planów pobierania próbek do badań żywności na lata 2014-2016. Powyższe plany przekazywano na wniosek Głównego Inspektora Sanitarnego w celu opracowania jednolitych planów na poziomie Głównego Inspektoratu Sanitarnego.

W propozycji na 2014 r. wskazano 4 kierunki badań, na 2015 r. – 7, a na 2016 r. – 6 kierunków badań. Wśród propozycji dotyczącej planu pobierania próbek na 2015 r. (z dnia 19 sierpnia 2014 r.) uwzględniono badania związane z suplementami diety: badanie w zakresie prawidłowości znakowania suplementów diety. W propozycjach na 2016 r. (z 10 lutego 2015 r.) wskazano na opracowanie wkładu merytorycznego i wsparcie merytoryczne do planu pobierania próbek w zakresie suplementów diety. Wyjaśniając, w oparciu o jaką ocenę ryzyka złożono ww. propozycje, Dyrektor Instytutu podał m.in., że „...istnieje potrzeba kontroli i monitorowania suplementów diety będących na rynku, w zakresie składu i oznakowania, w celu zapewnienia bezpieczeństwa konsumentów i prawidłowego informowania o produkcie (poprzez znakowanie)”. Podał ponadto, iż „...biorąc pod uwagę aktualne prawo, dostępne piśmiennictwo oraz doświadczenie w opiniowaniu środków spożywczych..., objęcie suplementów diety działaniami monitoringowymi oraz skoordynowanymi działaniami w ramach urzędowej kontroli żywności..., może korzystnie wpłynąć na jakość ich nadzoru”.

(dowód: akta kontroli str. 444-680, 1233-1242, 1264-1293)

W badanym okresie, na zlecenie podmiotu, Instytut przeprowadził badanie laboratoryjne jednego suplementu diety w kierunku oznaczenia zawartości kofeiny. W laboratorium referencyjnym IŻŻ innych badań suplementów diety (na wniosek podmiotu bądź z własnej inicjatywy) nie wykonywano.

Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że Instytut na prowadzenie działalności Laboratorium Referencyjnego posiadał tylko środki z Głównego Inspektoratu Sanitarnego, które przeznaczone były na realizację określonych zadań. Badanie żywności, w tym suplementów diety odbywało się w ramach realizacji tematu samofinansującego się („wykonywanie badań w zakresie analiz wartości odżywczej żywności”), na wniosek zleciodawcy.

(dowód: akta kontroli str. 681-684, 1147-1232)

Instytut przekazywał corocznie do GIS (na wniosek tego organu), propozycje zadań do wykonania przez Instytut w poszczególnych latach, w ramach działalności krajowego laboratorium referencyjnego. Wśród propozycji na 2014 r. uwzględniono łącznie 10 zadań, na 2015 r. - 11, a na 2016 r. - 8 zadań. Wśród propozycji dotyczących działalności laboratorium w 2015 r., Instytut umieścił 2 zadania związane z suplementami diety: „Wdrożenie i walidacja oznaczania zawartości kofeiny w suplementach diety metodą wysokosprawnej chromatografii cieczowej (HPLC)” oraz „Badanie zawartości żelaza magnezu i wapnia w wybranych suplementach diety”.

Propozycja Instytutu na 2016 r. (z dnia 9 lutego 2016 r.) zawierała takie same zadania związane z suplementami diety, jak na 2015 rok. Do dnia zakończenia kontroli NIK, brak było odpowiedzi GIS na przekazaną propozycję Instytutu.

(dowód: akta kontroli str. 555-595, 685-740)

3. Wybrane informacje na temat opiniowanych produktów umieszczane były w utworzonej przez Instytut bazie opiniowanych produktów, która uwzględniała m.in. dane dotyczące składu, maksymalnej dziennej dawki, wskazań i przeciwwskazań produktu. W bazie było łącznie 1055 produktów, w tym 639 suplementów diety. Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że informacje zawarte w bazie służą ekspertom Instytutu w opracowaniu nowych opinii o środkach spożywczych oraz do badań sposobu żywienia.

(dowód: akta kontroli str. 741-962, 1147-1159, 1232)

W latach 2014-2015 Instytut zajmował się również tworzeniem bazy danych suplementów diety dostępnych na rynku krajowym. Wprowadzone do bazy informacje pochodziły z apteki internetowej DOZ.PL (<http://www.doz.pl/>). Baza ta zawierała m.in. dane dotyczące nazwy produktu, składu (jakościowego i ilościowego), maksymalnej dziennej porcji do spożycia, wskazania do stosowania i przeciwwskazania. W 2014 r. wprowadzono do bazy 828 suplementów diety, a w 2015 r. – 789.

Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że dane z bazy nie są dostępne dla konsumentów, a ich analiza planowana jest w kolejnych latach.

(dowód: akta kontroli str. 741-962, 1147-1159)

4. W badanym okresie Instytut bezskutecznie występował do Ministra Zdrowia o środki finansowe na prowadzenie badań sposobu żywienia i stanu odżywiania, które uwzględniałyby spożycie żywności, w tym suplementów diety.

(dowód: akta kontroli str. 1147-1159, 1167-1222)

W 2000 r. Instytut przeprowadził ogólnopolskie badanie indywidualnego, rzeczywistego spożycia żywności, w ramach współfinansowanego przez FAO projektu „Badania indywidualnego spożycia żywności i stanu odżywiania w gospodarstwach domowych”. Wyniki tych badań wykazały m.in., że całodzienne diety we wszystkich grupach wiekowych zawierały dalece niższą niż zalecana zawartość wapnia, przy jednocześnie zbyt wysokiej zawartości sodu i fosforu.

Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że wyniki tych badań wykorzystane zostały w pracach związanych z realizacją Narodowego Programu Zapobiegania Nadwadze i Otyłości oraz Przewlekłym Chorobom Niezakaźnym Poprzez Poprawę Żywienia i Aktywności Fizycznej 2007-2011 (POL-HEALTH), finansowanego przez Ministerstwo Zdrowia. W ramach tych prac przedstawiono wyniki badań m.in. przedstawicielom służb urzędowej kontroli żywności, przemysłu spożywczego oraz edukacji. Zrealizowane badania przyczyniły się do zwiększenia zainteresowania poprawą sposobu żywienia przez różne grupy interesariuszy w Polsce.

W latach 2006-2007 prowadzone były badania uwzględniające ocenę stosowania suplementów diety witaminowo - mineralnych u kobiet ciężarnych. Badanie te wskazywały m.in., że tylko ok. 1/3 kobiet ciężarnych realizuje zalecenia dotyczące przyjmowania jodu w ciąży oraz, że ilości niektórych składników odżywczych przyjmowanych z suplementami diety znacznie przekraczają poziomy zalecanego dziennego spożycia (kwas foliowy i żelazo). Wyniki badań opublikowane zostały w czasopiśmie Ginekologia i Położnictwo Medical Project.

Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że wyniki powyższych badań były również wykorzystywane w ramach upowszechniania wiedzy w tym zakresie w społeczeństwie, m.in. poprzez wykłady na kierunku Dietetyka w Państwowej

Wyższej Szkole Zawodowej w Skierniewicach, a także zamieszczone zostały na stronie www.zachowajrownowage.pl.

W 2011 r. w ramach Programu Eliminacji Niedoboru Jodu, zebrano materiał dla potrzeb badania sposobu żywienia kobiet ciężarnych. Na podstawie tych danych, w 2013 r. dokonano analizy częstości spożycia suplementów diety wśród kobiet w ciąży oraz składu stosowanych przez nie wybranych suplementów diety i przygotowano poster pn. „Stosowanie suplementów diety wśród kobiet w ciąży”, który zaprezentowano podczas konferencji „V Warszawskie Dni Nauki o Żywieniu Człowieka” zorganizowanej przez Zakład Żywienia Człowieka Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

W oparciu o ww. badania w 2014 r. Instytut dokonał oceny spożycia wybranych witamin i składników mineralnych w diecie kobiet w ciąży, z uwzględnieniem suplementów diety. Na podstawie uzyskanych danych przygotowano prezentację pt. „Suplementy diety jako źródło wybranych witamin i składników mineralnych w diecie kobiet ciężarnych”, którą przedstawiono podczas XXIII Ogólnopolskiego Sympozjum Bromatologicznego w Krakowie w dniach 10-12 września 2014 r. Streszczenie wystąpienia przedstawiono w publikacji poświęconej temu Sympozjum.

(dowód: akta kontroli str. 964-1128, 1147-1159, 1248-1252)

W 2014 r. Instytut podjął próbę przeprowadzenia analizy spożycia suplementów diety w oparciu o badanie ankietowe. Ankiety w wersji papierowej wypełniło jedynie 17 respondentów. Z analizy ankiet wynikało, że niektóre pytania były różnie interpretowane przez respondentów, jak również nie wszystkie z nich pozwalały na udzielenie precyzyjnych odpowiedzi na temat częstości spożycia suplementów. Wersja internetowa ankiety nie była odpowiednia do obsługiwaną przez stronę internetową, na której była zamieszczona. W 2015 r. dokonano modyfikacji ankiety dotyczącej suplementów diety.

Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że planuje w następnych latach przeprowadzenie badania ankietowego dotyczącego stosowania suplementów diety przez wybrane grupy osób (z użyciem zmodyfikowanej ankiety).

(dowód: akta kontroli str. 741-793, 1147-1159)

5. W 2015 r. Instytut wziął udział w akcji mającej na celu upowszechnianie wśród konsumentów wiedzy na temat suplementów diety, prowadzonej przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W wyniku tej akcji opracowany został poradnik konsumencki „Co warto wiedzieć o suplementach diety”.

(dowód: akta kontroli str. 786-787, 1129-1132)

Z wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Instytutu wynikało, że w latach 2014-2016 (I kwartał) w zakresie bezpiecznego stosowania suplementów diety Instytut współpracował przede wszystkim z Głównym Inspektorem Sanitarnym. W ramach tej współpracy Instytut opracowywał opinie naukowe dotyczące bezpieczeństwa stosowania suplementów diety, opinie w sprawie środków spożywczych podlegających procedurze wprowadzenia do obrotu jako nowa żywność.

Przy opracowywaniu ww. opinii Instytut korzystał z opinii ekspertów z Instytutu, jak i spoza Instytutu (lekarzy, dietetyków i farmaceutów).

(dowód: akta kontroli str. 1129-1132)

W badanym okresie pracownicy Instytutu brali również udział m.in. w programach radiowych i telewizyjnych, których tematem były suplementy diety.

W 2014 r.: Radio TOK FM – Suplementy, korzyści dla zdrowia (16 września), Pr. III, TVP Warszawa, Polsat News, TVP Republika – Suplementy diety (22 stycznia, 25 marca, 10 kwietnia i 4 listopada).

W 2015 r. Pr. IV i Polsat News - Suplementy diety (19 i 22 lutego), TVP Warszawa – Suplementy - zalety i wady (27 sierpnia).

(dowód: akta kontroli str. 810-962, 1146)

W ramach upowszechniania wiedzy na temat suplementów diety w dniu 24 października 2014 r. Instytut zorganizował konferencję naukową pt. „Suplementy diety – dokąd zmierzamy?” W konferencji udział wzięli m.in. przedstawiciele Ministerstwa Zdrowia, Głównego Inspektoratu Sanitarnego, Krajowej Rady Suplementów i Odżywek, organizacji reprezentujących środowisko medyczne, lekarzy, menedżerów placówek medycznych, nauczycieli akademickich (łącznie 119 uczestników). Zastępca Dyrektora Instytutu wyjaśniła, że po zakończeniu konferencji sformułowany został wniosek, iż decyzję odnośnie suplementacji może podjąć tylko lekarz, ewentualnie dietetyk w porozumieniu, bądź bez porozumienia z lekarzem.

(dowód: akta kontroli str. 1140-1145)

W latach 2014-2015 Instytut prowadził kształcenie podyplomowe na dwóch kierunkach, o charakterze dwusemestralnych studiów. W 2014 r. kształcenie na kierunku „Poradnictwo Dietetyczne – postępy w żywieniu człowieka” ukończyło 86 osób, a w 2015 r. – 89. Na kierunku „Jakość i bezpieczeństwo żywności i żywienia”, kształcenie ukończyły odpowiednio 32 osoby i 20 osób. Program kształcenia obejmował m.in. zagadnienia dotyczące suplementów diety (np. interakcje: żywność-leki-suplementy-ziola; jakość zdrowotna żywności, suplementów diety, substancji dodatkowych do żywności).

(dowód: akta kontroli str. 810-962)

Na stronie www.zachowajrownowage.pl Instytut publikuje materiały edukacyjne, w tym dotyczące suplementów diety, opracowane w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy w zakresie realizacji projektu nr KIK/34 „Zapobieganie nadwadze i otyłości oraz chorobom przewlekłym poprzez edukację społeczeństwa w zakresie żywienia i aktywności fizycznej”.

Instytut realizował także program edukacyjny „Szkoła/przedszkole przyjazne żywieniu i aktywności fizycznej”, skierowany do 1.600 placówek z całego kraju. Program ten nie zawierał jednak elementów bezpośrednio odnoszących się do suplementów diety.

(dowód: akta kontroli str.1129-1132)

We wcześniejszym okresie opublikowano m.in. opracowania: „Suplementy diety a zdrowie” (opracowanie z 2008 r.), zawierające m.in. opis interakcji pomiędzy składnikami mineralnymi i witaminami zawartymi w suplementach diety a lekami, „Uważaj co jesz jak zażywasz leki” – interakcje między żywnością, suplementami diety a lekami (2010 r.) oraz dwa rozdziały w „Praktycznym Podręczniku Dietetyki” („Leki a żywność” i „Suplementy diety a leki”) wydanym w 2010 r.

Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że zagadnienia dotyczące interakcji pomiędzy składnikami mineralnymi i witaminami zawartymi w suplementach diety, a lekami były tematem upowszechniania wiedzy m.in. na kursach podyplomowych organizowanych przez Instytut, jak również były brane pod uwagę w procesie opiniowania przez ekspertów Instytutu. Dodatkowo na stronie internetowej Instytutu zamieszczane były treści dotyczące interakcji leków z żywnością.

(dowód: akta kontroli str. 1146-1159, 1233-1252)

6. W okresie objętym kontrolą Instytut wystąpił do Ministra Zdrowia z wnioskiem o nadanie Instytutowi statusu państwowego instytutu badawczego, realizującego zadania konieczne dla zapewnienia poprawy jakości życia obywateli. Jak wynika

z pisma z dnia 14 sierpnia 2015 r. skierowanego do Ministerstwa Zdrowia z zadań przypisanych Instytutowi następujące zadania nie były realizowane przez IŻŻ z powodu braku środków finansowych: monitoring sposobu żywienia i stanu odżywienia populacji polskiej z identyfikacją czynników ryzyka rozwoju otyłości, z oceną poziomu aktywności fizycznej, poziomu wiedzy żywieniowej oraz występowania nierówności w zdrowiu, ocena ryzyka narażenia populacji polskiej na spożywane z dietą substancje występujące w żywności, w szczególności zanieczyszczenia, działanie Narodowego Centrum Edukacji Żywieniowej i Zdrowego Stylu Życia w celu powszechnej edukacji społeczeństwa na temat żywienia i aktywności fizycznej dla ochrony zdrowia oraz wspomaganie opieki zdrowotnej osób chorych. Z kolei następujące zadania były częściowo realizowane: analiza wpływu żywności i sposobu żywienia na zdrowie Polaków (nowotwory, otyłość, choroby układu krążenia), opracowywanie i upowszechnianie standardów w zakresie ochrony zdrowia dotyczących prawidłowego żywienia różnych grup ludności, z uwzględnieniem żywienia zbiorowego oraz żywienia w szpitalach, opracowywanie i ciągła aktualizacja baz danych o składzie i wartości odżywczej żywności w Polsce dla realizacji polityki zdrowotnej państwa, działalność na rzecz poprawy jakości zdrowotnej żywności i żywienia oraz zmniejszenie ryzyka zagrożeń związanych z żywnością poprzez funkcjonowanie laboratorium referencyjnego ds. żywności.

(dowód: akta kontroli str. 1223-1231)

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹² kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Łódź, dnia 29 lipca 2016 r.

Tekst ujednoczony na podstawie Uchwały
KPK-KPO.443.135.2016 Zespołu
Orzekającego Komisji Rozstrzygającej
w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia
14 września 2016 r. w sprawie zastrzeżeń
do wystąpienia pokontrolnego, zgodnie
z art. 61b ustawy o NIK.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Dyrektor
Przemysław Szewczyk

podpis

¹² Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677

